

Ideas Box การเรียนรู้และความคิดสร้างสรรค์ ณ ที่ใดก็ได้ !

เจเรมี ลาซาล (Jérémy Lachal)

ผู้อำนวยการ Libraries without Borders

ห้องสมุดเป็นสถาบันอันทรงคุณค่าสำหรับผู้คนจากทุกชนชั้นมาช้านาน เป็นแหล่งทรัพยากรที่จำเป็นยิ่ง ด้านการศึกษา การเข้าถึงสารสนเทศ วัฒนธรรม และการฝึกหัดวิชาชีพ แต่ปัจจุบันยังมีประชาชนจำนวนมากที่ขาดหนทางเข้าถึงห้องสมุดซึ่งอาจพลิกชีวิตของเขาได้ เราได้สร้าง Libraries Without Borders - LWB ซึ่งเป็นองค์กรไม่แสวงผลกำไรระดับนานาชาติ เพื่อกำจัดความไม่เท่าเทียมด้านการเรียนรู้และการเข้าถึงสารสนเทศ ด้วยการก้าวข้ามนิยามดั้งเดิมของห้องสมุดและการขยายกรอบที่ห้องสมุดจะเข้าไปมีบทบาทและสร้างนวัตกรรม เราปฏิบัติงานในกว่า 20 ประเทศในทวีปยุโรป อเมริกาเหนือ แอฟริกาและกลุ่มประเทศละตินอเมริกา โดยพัฒนาโครงการหลายประเภท ทั้งการฝึกอบรมและการสร้างศักยภาพบรรณารักษ์ การสร้างห้องสมุด และการผลักดันให้เกิดนโยบายที่ดี

เรื่องราวของ Ideas Box: แนวคิดยิ่งใหญ่ที่บรรจุมาในกล่องเล็กๆ

ในปี พ.ศ. 2557 LWB ได้สร้าง Ideas Box ซึ่งเป็นห้องสมุดขนาดจิ๋วในหีบเหล็ก 2 ใบ ซึ่งเคลื่อนที่และติดตั้งง่ายแม้กระทั่งในสถานการณ์ที่ยากลำบากและท้าทายที่สุด พื้นที่ 100 ตารางเมตรถูกอัดแน่นด้วยลักษณะการใช้งานมากมาย ทั้งการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตผ่านดาวเทียม เครื่องคอมพิวเตอร์พกพา 4 เครื่อง แท็บเล็ต จอสัมผัสกว่า 15 เครื่อง เครื่องอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 50 เครื่อง หนังสือ 300 เล่ม และเครื่องมือการเรียนรู้ อีกมากมาย นอกจากนี้ ยังประกอบด้วยหน่วยเรียนรู้ด้านการสร้างภาพยนตร์ เกมและวิดีโอเกม ของเล่น หุ่นกระบอก และห้องฝึกซ้อมละคร Ideas Box บรรจุเครื่องกำเนิดไฟฟ้าและระบบแบตเตอรี่ เพื่อให้สร้างพลังงานใช้เองได้ 100% เนื้อหาการเรียนรู้ถูกปรับตามภาษาของผู้ใช้บริการ ความต้องการ และวัฒนธรรมของภาคีในชุมชน ดังนั้น แม้ว่ากล่องแต่ละใบจะมีรูปแบบโครงสร้างตามมาตรฐานเดียวกัน แต่ในแต่ละโครงการก็มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว แปรผันตามบริบทและวัตถุประสงค์ Ideas Box เพียงกล่องเดียวให้บริการและมีความพร้อมด้านวัสดุเทียบเท่ากับห้องสมุดขนาดเล็กแห่งหนึ่งของเมือง ที่รองรับผู้ใช้บริการได้ราว 5,000 คน

แนวความคิดในการสร้าง Ideas Box มาจากบทเรียนในการทำงานที่ประเทศเฮติ หลังพิบัติภัยแผ่นดินไหวที่ทำลายล้างกรุงปอร์โตแปรงซ์ ทำให้ผู้คนกว่า 1.5 ล้านคนต้องอาศัยตามท้องถนนและศูนย์พักพิงชั่วคราว ความช่วยเหลือที่ประชาคมนานาชาติมีต่อวิกฤตินี้มักมุ่งไปที่เรื่องความจำเป็นด้านการอยู่รอด เช่น อาหาร น้ำดื่มที่สะอาด ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การสุขาภิบาล บริการทางการแพทย์ และการควบคุมโรค

เราเห็นว่าการศึกษาและวัฒนธรรมก็สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันในการรักษาสุขภาพจิตใจและอารมณ์ รวมทั้งลดความแปลกแยกและสิ้นหวัง Ideas Box เสริมสร้างสำนึกรู้คุณค่าตนเอง และมีส่วนช่วยในการพัฒนากำลังใจและพลังสร้างสรรค์ ซึ่งบุคคลจำเป็นต้องใช้เพื่อสร้างชีวิตขึ้นใหม่จากที่พังทลายเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย นอกจากนี้ การสร้างบ้านหลังที่สามซึ่งปลอดภัยให้ผู้คนได้รวมตัวและทำงานร่วมกันยังปกป้องทั้งเด็กและ

ผู้ใหญ่จากความเสี่ยงต่อการกระทำทารุณและการตัดดวงผลประโยชน์ รวมทั้งสร้างสวัสดิภาพให้กับกลุ่มคนชายขอบ เช่น ชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์ ผู้ทุพพลภาพ เด็กหญิงและสตรี เราได้ร่วมกันสร้างห้องสมุด 20 แห่งในศูนย์พักพิง เพื่อเป็นศูนย์กลางสำหรับการสร้างชุมชนใหม่และการแบ่งปันสารสนเทศ เป็นพื้นที่ที่ผู้ปกครองฝากบุตรหลานไว้ได้อย่างปลอดภัยในช่วงกลางวัน โครงการนี้ทำให้เราตระหนักเป็นครั้งแรกถึงความสำคัญของการเข้าถึงสารสนเทศในสถานการณ์วิกฤติ

ปัจจุบันนี้มีผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นกว่า 65 ล้านคนทั่วโลก ราว 28 ล้านคนเป็นเด็ก เฉลี่ยแล้วบุคคลหนึ่งประสบภาวะลี้ภัยเป็นระยะเวลา 17 ปี ในขณะที่ความช่วยเหลือด้านการศึกษาคิดแล้วมีเพียง 2% เท่านั้น Ideas Box โครงการแรกๆ ดำเนินการในค่ายผู้ลี้ภัยชาวคองโก ในสาธารณรัฐบุรุนดี และเรียวี่ นี่ก็ดำเนินการในค่ายผู้ลี้ภัยสำหรับชาวซีเรีย ที่ตั้งอยู่ในประเทศจอร์แดน เลบานอน อิรัก และตุรกี รวมทั้งระหว่างเส้นทางลี้ภัยไปยังยุโรป เช่น ประเทศกรีซ อิตาลี เยอรมนี และฝรั่งเศส

จากการเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานมีหลายประเด็นที่น่าสนใจ เช่น นักเรียนที่เข้าชั้นเรียนภาษาฝรั่งเศสและคณิตศาสตร์ในโครงการ Ideas Box มีพัฒนาการด้านวิชาการดีกว่านักเรียนที่เข้าชั้นเรียนของโรงเรียนทั่วไปถึง 23 เปอร์เซ็นต์ ครูที่เข้าร่วมโครงการระบุว่าทัศนคติของนักเรียนของพวกเขาเปลี่ยนไป กล่าวคือมีชีวิตชีวา มีแรงจูงใจและมีส่วนร่วมมากขึ้น นอกจากนี้ ผู้ลี้ภัยและผู้พลัดถิ่นที่มีบอบช้ำทางจิตใจ ก็ได้รับการเสริมสร้างพลังสร้างสรรค์ พวกเขามารวมตัวกันนับพันคนที่ Ideas Box เพื่อสร้างสัมพันธ์กับโลกและสร้างชีวิตใหม่อีกครั้ง

จากการฟื้นฟูศักดิ์ศรีสำหรับผู้พลัดถิ่น สู่การมอบอำนาจให้กับผู้ยากไร้ทางสารสนเทศของโลก

เรากำลังอยู่บนเส้นทางสู่การบรรลุเป้าหมายในการสร้าง Ideas Box มากกว่า 1,000 กล่องภายในปี พ.ศ. 2565 แต่การต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของมนุษย์ครั้งนี้ไม่จำกัดอยู่เพียงผู้พลัดถิ่นเท่านั้น เราเชื่อว่าวัฒนธรรมและการศึกษาทำหน้าที่เป็นกลไกสร้างการพัฒนาและการปลดแอกสำหรับชุมชนต่างๆ ทั่วโลกได้

ปี พ.ศ. 2558 เราได้เปิดตัวโครงการ Ideas Box ในย่านชุมชนผู้มีรายได้น้อยในประเทศฝรั่งเศสและสหรัฐอเมริกา ตัวอย่างที่น่าสนใจคือที่ชุมชนมอร์ริส ไฮท์ส (Morris Heights) เมืองบร็องซ์ (Bronx) ในรัฐนิวยอร์ก ที่ถูกประกาศว่าเป็นเขตที่ยากจนที่สุดในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยประชากร 40 เปอร์เซ็นต์มีรายได้น้อยกว่าเส้นแบ่งระดับความยากจน และมีอัตราการว่างงานสูงถึง 25 เปอร์เซ็นต์ สิ่งแรกที่เราทำคือปฏิบัติงานร่วมกับหุ้นส่วนท้องถิ่นในการหาความต้องการเฉพาะของชุมชนและพื้นที่ดำเนินการ ผ่านการสนทนากลุ่มและการศึกษาภาคสนาม เป้าหมายอีกประการหนึ่งคือการปรับ Ideas Box ให้เข้ากับภาษาของประชากรเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ

หลังการดำเนินการได้สองเดือน รายงานผลกระทบโครงการ (impact report) บ่งชี้ว่า Ideas Box ได้สร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเข้าถึงได้สำหรับเด็ก ช่วยให้ผู้ใหญ่สามารถเข้าถึงเครื่องมือพัฒนาวิชาชีพได้อย่างสะดวกสบาย อีกทั้งยังเป็นพื้นที่พบปะสาธารณะที่ปลอดภัยไร้กำแพงด้านอายุ เชื้อชาติ หรือเพศ

ในปี พ.ศ. 2558 LWB ได้เริ่มต้นโครงการสำคัญร่วมกับสมาพันธ์ห้องสมุดรัฐแห่งประเทศออสเตรเลีย ในการเข้าถึงชุมชนพื้นเมืองดั้งเดิมอันห่างไกลและไม่เคยเข้าถึงห้องสมุดได้มาก่อน Ideas Box สร้างโอกาสให้

ชุมชนเหล่านี้เชื่อมโยงกับโลกภายนอก ประชาสัมพันธ์มรดกทางวัฒนธรรมของพวกเขา และมอบโอกาสการศึกษาที่ดีกว่าให้กับบุตรหลานของพวกเขา

ทุกวันนี้ มีการดำเนินการโครงการ Ideas Box กว่า 30 โครงการในพื้นที่ปริมณฑลและชนบทห่างไกลของประเทศอุตสาหกรรมต่างๆ รวมทั้งในชุมชนรายได้น้อยของนครปารีส มาร์แซย์ และกาเลส ในประเทศฝรั่งเศส เมืองดีทรอยต์ ในประเทศสหรัฐอเมริกา รวมทั้งโครงการการศึกษาข้างทางสำหรับเด็กในสาธารณรัฐเซเนกัล

การนำห้องสมุดไปทุกหนทุกแห่ง

จุดแข็งของ Ideas Box คือความเป็นที่สะดึงในแง่ความสะดวกด้านการเคลื่อนย้าย ความอเนกประสงค์ และการปรับรูปแบบได้ตามวัตถุประสงค์การใช้งาน LWB เพิ่งลงนามกับกระทรวงวัฒนธรรมแห่งประเทศโคลอมเบีย เพื่อเข้าไปติดตั้ง Ideas Box อย่างน้อย 20 กล่อง ในพื้นที่ซึ่งสงครามกลางเมืองที่ยาวนานกว่า 50 ปี เพิ่งสงบลง มันเป็นสัญลักษณ์อันงดงามและสารอันทรงพลังที่แสดงถึงบทบาทของวัฒนธรรม สารสนเทศ และห้องสมุด ในการสร้างประชาธิปไตย สายใยทางสังคม และความศรัทธาระหว่างชุมชนขึ้นอีกครั้ง

LWB เชื่อว่าห้องสมุดมีได้เป็นแหล่งทรัพยากรหนังสือแบบสามัญอีกต่อไป สิ่งสำคัญประการแรกสุดของห้องสมุดแห่งศตวรรษที่ 21 คือเป็นสถานที่สำหรับการเข้าถึงสารสนเทศและการศึกษาอันเปี่ยมคุณภาพ รวมทั้งเป็นพื้นที่สำหรับการสร้างความรู้ การก่อร่างสร้างชุมชนและการสร้างนวัตกรรมทางสังคม ห้องสมุดเป็นสถานที่ซึ่งผู้คนมาพบปะกันเพื่อเสกสรรอนาคตและสร้างทางออกสำหรับความท้าทายที่พวกเขาเผชิญ

ห้องสมุดจะปิดตัวอยู่หลังกำแพงมิได้ และห้องสมุดต้องถูกรังสรรค์ให้อยู่ทุกหนทุกแห่งที่สังคมต้องการ บนท้องถนนและในสวน ในโรงเรียนและเรือนจำ ในโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยและโรงงาน บนอินเทอร์เน็ตและออฟไลน์ (offline) เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เหล่านี้ ห้องสมุดไม่เพียงจะต้องปรับปรุงการให้บริการแต่จะต้องเปลี่ยนชุดความคิด และพิจารณาบทบาทและพันธกิจของตนใหม่

LWB เรียกบรรณารักษ์ว่า “ผู้ประกอบการทางสังคม” (social entrepreneurs) เนื่องด้วยเราปรารถนาจะเน้นบทบาทที่สำคัญยิ่งในด้านการปฏิบัติทางสังคมและการสร้างนวัตกรรมซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของบรรณารักษ์ เราได้พัฒนาโครงการ “วิทยาลัยห้องสมุดไร้พรมแดน” (Bibliothèques Sans Frontières Campus หรือ BSF Campus) ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้เสมือนผ่านเว็บไซต์ (virtual learning web platform) ซึ่งเข้าถึงได้ทั้งแบบออนไลน์และออฟไลน์สำหรับบรรณารักษ์ชาวฝรั่งเศส โครงการบ่มเพาะผู้นำเยาวชน และโครงการนวัตกรรมของคนหนุ่มสาวในแถบแอฟริกาตะวันตก

ความท้าทายของเราคือการสร้างเครื่องมือให้ห้องสมุดซึ่งมีอยู่ราว 230,000 แห่งในซีกโลกใต้ ได้นำไปใช้เพื่อปฏิบัติตนเองสู่ห้องทดลองนวัตกรรมทางสังคม ผนวกกับการบ่มเพาะโครงการ เมกเกอร์สเปซ การทำงานร่วมกัน และโครงการการศึกษา กล่าวคือ เป็นพื้นที่ของชุมชนท้องถิ่นซึ่งผู้คนจะวาดอนาคตของตน

เรามักได้ยินผู้คนที่กล่าวว่าห้องสมุดไม่เอื้อประโยชน์อีกต่อไป เหตุเพราะอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีแพร่หลายไปทุกหนทุกแห่ง เราเห็นตรงข้าม และเราเชื่อมั่นว่าห้องสมุดไม่เคยมีความจำเป็นเท่าที่มีในวันนี้ ห้องสมุดเป็นกลไกสำคัญในการต่อสู้กับความไม่เท่าเทียมและการให้เครื่องมือกับผู้คนที่ป้องกันความเสี่ยง

การสร้างองค์ความรู้ของสังคมและองค์ความรู้ร่วม และการแก้ปัญหาที่ประสบ สิ่งที่ชัดเจนคือบทบาทของห้องสมุดกำลังเปลี่ยนไปในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง ห้องสมุดมิได้เป็นแหล่งเก็บรวบรวมทรัพยากรหนังสืออีกต่อไป แต่เป็นศูนย์ซึ่งนำเสนอบริการหลากหลายที่มีส่วนช่วยในการพัฒนามนุษย์และการสร้างนวัตกรรมทางสังคม

Ideas Box ปราศจากจะออกแบบทางออกอันเป็นเอกลักษณ์เพื่อตอบสนองวิกฤติมนุษยธรรม แต่การณ์กลับเป็นว่าทางออกนั้นกลายเป็นกล่องเครื่องมือสากล ที่ออกแบบและปรับเปลี่ยนให้เข้ากับความต้องการและบริบทใดก็ได้ทั่วโลก เราหวังว่าวันพรุ่งนี้ Ideas Box จะแบ่งบานเพิ่มจำนวนขึ้นและมีส่วนในการรังสรรค์ห้องสมุดแห่งศตวรรษที่ 21 ขึ้นใหม่ สำหรับประชาชน และโดยประชาชน

The logo for TK park features the text 'TK park' in a large, bold, sans-serif font. Below it, the Thai text 'อุทยานการเรียนรู้' is written in a similar font. To the right of the text is a stylized, light-colored figure of a person walking or running, with a circular head and simple limbs. The entire logo is set against a white background.

TK
park
อุทยานการเรียนรู้